

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Octava. Per quem actum Intellectus fiat Universale Logicum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

non esset passio, sed potius subiectum unde passio emanat scilicet esse in multis & hoc clare Scotus ostendit 2. d. 3. q. 1. n. 8. cum dicit *Universale in actu est illud quod habet unitatem indifferentem secundum quam ipsum idem est in potentia proxima ut dicatur de quolibet supposito &c. predicatione dicente hoc est hoc.* Itaque Ratio constitutiva universalis est, predicatio signata passiva actualis, quae nihil aliud est, quam denominatio extrinseca naturae alicujus praecise cognitae & comparatae, per intellectum ad sua inferiora; ad quam immediate consequitur tanquam propria passio esse unum in multis, passio vero secunda praedicandi de multis, praedicatione exercita; denique ipsa praedicatio actualis exercita tanquam accidens commune, quod est bene notandum.

V. DICO 2. Universale est in re, ut in subiecto:

Universale quo modo fit in re, & in intellectu.

quia illam denominat, non intellectum, & in intellectu est veluti in efficiente, & ut cognitum in cognoscente. Haec conclusio etiam videtur esse communis eam signanter tenet Ambrosius Peplus, & Probatur: Quia intellectus non tribuit ad libitum denominationem universalis, aut generis, aut speciei: sed juxta naturam & proprietatem in natura repertam; ergo forma denominans scilicet relatio, generis vel speciei non est in intellectu, sed in rebus juxta rei proprietatem.

VI. Quaes; An natura universalis maneat

Non manet tale praedicatione exercita.

talis in actuali, seu exercita praedicatione? R. cum Scoto q. 6. universalium apud Connimb. hic q. 6. a. 4. negativè, & probatur breviter: quia ut natura sit universalis debet positivè, vel saltem in Metaphysico negativè indifferens ad plura de quibus potest praedicari, vel in esse, sed in praedicatione exercita natura fit determinata ad unum, scilicet ad illud de quo exercitè praedicatur, ergo non manet universalis. Connimb. Instant, sic potest intellectus concipere naturam praecisam ab inferioribus, & deinde formare conceptum alicujus inferioris, ergo adhuc manebit universalis. R. ad hoc concedendo ant. sed nego, quod tunc maneat natura praecisa, sed omnia praecisione determinatur ad illud inferius, unde praecisio & comparatio signata naturae non potest stare cum praedicatione exercita, & de uno tantum inferiori; alias simul esset eadem natura determinata ad unum, & non esset: quia adhuc manet universalis & indeterminata ut suppono, & tamen determinatur per actualem praedicationem, ut est evidens, unde negatur consequentia.

QUESTIO VIII.

Per quem actum intellectus fiat universale Logicum?

I. Suppono in hac quaestione contra non-

Nulla alia potentia facit ab intellectu.

nullos quos Arriaga partim rejicit, partim suscipit, Nullam aliam potentiam praeter intellectum posse facere universale Logicum, tum id clare Philosophus docet, dum intellectum dicit esse universalium, sensum vero particularium, tum, quia obiectum sensus externi non est nisi materiale quid: sed universale nec Metaphysicum, minus Logicum est quid materiale, ergo nulla potentia externa potest facere universale; probatur consequentia, quia nulla

potentia excedit latitudinem sui obiecti adequati, sed obiectum adequatum potentiae materialis, est quidditas materialis, ergo potentia materialis non potest facere universale. Ut ad resolutionem hujus quaestionis progrediar

Adverte ex libris Animaestics, In anima

rationali duplicem esse intellectum: nempe agentem & possibilem, qui quo modo inter se distinguantur non est hujus loci: Munus intellectus agentis est, conficere species intelligibiles, Intellectus vero possibilis est illas recipere, eisq; uti tanquam semine, quibus informatus intellectionem producat, nam ut D. Aug. saepe, *ex obiecto & potentia paritur notitia, quae notitia mediante obiecto & intellectu agente fit hoc modo, & ordine, in primis namque obiectum sensibile debite applicatum producit suam similitudinem & imaginem, quae dicitur species sensitivam, qualis verbi gratia est visus, in qua species ei inhaerens facit ei obiectum praesens; & tunc potentia cum obiecto mediante specie generat notitiam sensitivam, quae dicitur exterior sensatio, virtute autem istius exterioris sensationis, alia ejusdem obiecti species producit in sensu interiori, qui sensus communis appellatur: eo quod omnium sensuum exteriorum obiecta percipiat; quae aliam speciem gignit phantasma vel species, phantastica dicta, quae materialis est & materiali modo representat obiectum, neque per illam obiectum redditur proportionatum intellectui ad intellectionem: cum enim intellectus sit entitas spiritalis, non potest in se recipere similitudinem materialem obiecti, insuper imaginativa non potest producere similitudinem spiritualem obiecti in intellectu, unde necessaria est alia quaedam virtus, vel potentia in anima rationali, quae speciem spiritualem obiecti per sensus exteriores percepti in intellectu imprimat, ut per eam obiectum constituat praesens intellectui, & sic intellectus concurrente illa specie loco obiecti producat notitiam intellectivam, atq; hoc modo ex obiecto & potentia paritur notitia spiritalis; potentia autem haec quae talem speciem spiritualem producat, vocatur intellectus agens tum ab Arist. 3. de Anima, tum apud Autores communiter; potentia vero in qua eadem species recipitur & producit, dicitur intellectus possibilis, cujus est producere cum illa specie intellectionem.*

II. *Alius est intellectus agens animae patiens.*

Adverte secundò Utrumq; intelle-

ctum abstrahere posse naturas universales ab inferioribus: tunc autem dicitur abstrahere intellectus agens, quando producit speciem universalis secundum se, non representando aliquid ejus singulare: & quando sic naturam representat abstrahere dicitur: Intellectus vero possibilis tunc dicitur abstrahere, quando rem à suis inferioribus abstractam per intellectum agentem sibi porrectam cognoscit.

III. *Utrumq; intellectus possibilis abstrahere.*

Adverte tertio Praeter has abstractiones

intellectus possibilis & agentis, intellectum possibilem duobus modis rem posse cognoscere pluribus in existere; primò simpliciter; seu composito modo, seu judicative, tunc cognoscit rem esse in

IV. *Intellectus possibilis rem simpliciter cognoscere potest.*

in pluribus simpliciter, quando representat esse in pluribus, non iudicando an verè sit in pluribus nec ne? sicut verbi gratià, si ego cognoscerem hanc propositionem aer est calidus, vel istam, aer est humidus, nihil affirmando, vel negando an sit calidus, vel humidus, sed simpliciter hanc propositionem apprehendendo, tunc verò intellectus possibilis intelligit rem pluribus in existere modo composito, seu iudicativè: quando non solum apprehendit rem in existere pluribus, sed etiam sic esse iudicat; sicut si ego duas illas allegatas propositiones non modo apprehenderem, sed etiam verè iudicarem aerem esse calidum, aerem esse humidum, utraq; hæc cognitio naturæ in singularibus est comparativa, quia est cognitio unius cum ordine ad aliud, videlicet naturæ cum existentia, vel identitate eius in singularibus, sed prima vocatur comparativa simplex, & quod apprehendat tantum res absq; iudicio esse in inferioribus; secunda vocatur composita, eò quòd non tantum apprehendat simpliciter naturam esse in pluribus, sed etiam iudicat esse in pluribus: & hoc iudicium si fiat cum discursu dicitur cognitio discursiva; Utraq; hæc cognitio comparativa est duplex: alia est quæ comparatur res ad aliquid, quod ei ex prima intentione, seu primò intentionaliter competit, alia, quæ comparatur res ad illud quod ei secundo intentionaliter competit.

Itaq; Circa hanc materiam quadruplex est sententia: Prima dicit universale Logicum fieri per abstractionem intellectus agentis, hoc est: per productionem speciei naturæ universalis demutatæ à suis inferioribus, absq; ulla cognitione intellectus possibilis: ita Scotus q. 3. Univ. Flander 3. Met. q. 3. cui favet D. Thomas 1. p. q. 87. a. 1. Fonseca &c. Secunda sententia dicit fieri universale per abstractionem intellectus possibilis absq; ulla comparatione ad inferiora talis naturæ, ita Durandus. Toletus q. 5. Univ. Tertia sententia dicit universale Logicum fieri per actum intellectus possibilis comparativum, nò simplicem, sed compositum. Quarta deniq; dicit universale fieri per cognitionem comparativam simplicem intellectus possibilis, illam videlicet, per quam intellectus apprehendit naturam in multis, absq; iudicio: hæc sequuntur Scotista omnes cum Scoto 2. d. 3. q. 1. estq; communior inter Thomistas testibus Complutensibus, eamq; tenet Ruvius. Joannes à S. Thoma q. 4. a. 2. & plures alii cum quibus tenendo ad questionem

Dico I. *Universale Logicum non fit per abstractionem intellectus agentis, vel possibilis præcisè.* Hæc conclusio est contra primam & secundam sententiam, sed Probatur utraq; pars simul

Primo Universale Logicum debet esse proximè prædicabile de pluribus, sed natura, nec per abstractionem intellectus agentis, nec per abstractionem intellectus possibilis fit proximè prædicabilis de pluribus, ergò per nullam harum abstractionum fit universale; patet major, quia per aptitudinem positam in definitione universalis Logici intelligitur aptitudo proxima ad prædicandam, prout etiam communiter recipitur; probatur etiam minor, Quia licet intellectus consideret naturam abstractam à suis singularibus, tamen nisi cognoscat existentiam

F. Amandi Hermann Logica.

tem in pluribus actu vel possibiliter, non potest eam prædicare de pluribus, ergò per solam abstractionem, tam unius quàm alterius intellectus non fit universale.

Probatur secundo: Natura generica & natura specifica eodem planè modo abstrahuntur ab inferioribus, sed genus & species sunt distincta universalia, ergò per solam abstractionem non potest fieri universale, consequentia sequitur in forma, & probatur adhuc: si universale fieret per solam abstractionem, non haberent genus & species unde distinguerentur, & in similitudine differrent: quia abstractio non esset ratio dissimilitudinis, ergò per solam abstractionem non fit universale. Dixi autem *notanter* in conclusione universale non fieri per abstractionem unius vel alterius intellectus præcisè, quia non negat abstractionem illam multum esse necessariam, nam cum universale sit unum in multis, quam unitatem & multitudinem non habet natura ex se positive & proximè, ideoq; requiritur, ut habeat aliunde, quam acquirere non potest nisi natura prius abstrahatur à suis differentiis individualibus. Sed in Contra

Arguitur: Natura fit singularis ex vi differentia contrahentis, ergò fit etiam universalis ex vi actus præcendentis illam à tali differentia. **rg. dist. conseq.** Fit universalis Metaphysicè concedo. Logicè nego consequentiam, Ratio est quia plus requiritur ad universale Logicum, quàm ad universale Metaphysicum Logicum enim requirit aptitudinem essendi *in* & prædicandi *de*, Metaphysicum verò requirit tantum aptitudinem Essendi *in*, quam acquirere potest vi solius abstractionis; nam tunc est in potentia proxima ut apprehendatur in multis, eo ipso autem quòd habet hanc potentiam ut sic apprehendatur in illis, non habet potentiam proximam ut prædicetur de illis, sed debet prius apprehendi in illis, & sic redditur proximè prædicabilis, quia dicit *de* supponit esse *in*

Instatur; Si natura ex vi abstractionis habet aptitudinem proximam ad essendum in multis, sic, ut possit statim concipi in multis, ergò etiam habet aptitudinem proximam prædicandi de multis, probatur consequentia, quia non potest concipi in multis, nisi quatenus intellectus prædicat illam de multis, ergò si habet potentiam proximam ut concipiatur in multis, habebit etiam potentiam proximam ut prædicetur de multis. **rg. negando conseq.** ad probationem nego ant. quia sine omni iudicio aut prædicatione, potest dari comparatio simplex unius ad aliud: possum enim per simplicem apprehensionem apprehendere unum cum alio, absq; eò quòd iudicè hoc esse hoc: ut patet dum apprehenduntur propositiones dubiæ, ad quarum prolationem intellectus quidem apprehendit prædicatum & subjectum in ordine ad se invicè, non tamè habet necesse, ut unū de alio affirmet.

Urgetur: Si universale conciperetur vel concipi deberet veluti existens in multis, ut possit proximè de illis prædicari, conciperetur modo repugnanti universalis, ergò non habet necesse ut concipiatur veluti in multis: probatur ant. quia sic conceptum esset actu multiplicatum & divisum & ergò conciperetur

VII.

Q

ciperetur modo repugnanti, & (sed esse actu multiplicatum & divisum est repugnans universalis) probatur minor: quia universale debet esse quid unum, qualem unitatem non habet nisi per abstractionem. R. negando ant. cujus prob. majorem distinguo: sic esset actu multiplicatum & divisum si conciperetur per actum comparativum compositum, & prædicationem exercitam, concedo ma. si concipiatur actu comparativo simplici, & prædicatione signata, nego ma. & dist. similiter minoris nego consequentiam, ad probationem minoris dico, universale non modo debere esse unum, sed unum in multis: qualem unitatem non habet natura præcisè prout abstrahitur à singularibus, cum in tali statu potius una tantummodo sit, ut non multiplex, quare quidem verum est ad universale Logicum requiri unitatem & abstractionem, non tamen illam quæ naturam aliquam à parte rei præcisè considerat secundum sua prædicata essentialia, sed in quantum ab omnibus inferioribus simul sumptis abstrahitur ratio quædam communis, quæ consideretur veluti indifferens ut proximè omnibus & singulis inferioribus inquit.

VIII.
Nec per comparationem compositam.

Dico 2. Universale Logicum non fit per cognitionem comparativam intellectus possibilis, comparatione composita. Hæc est contra tertiam sententiam & Probatur Quia natura ante illam comparationem est proximè prædicabilis, ergo ante illam jam est factum universale Logicum, consequentia patet, quia per illum actum fit universalis Logicè, per quem est proximè prædicabilis de multis: probatur ant. quia si ante actuale prædicationem non esset proximè prædicabilis, non posset deinde actu prædicari, ergo si actu prædicatur supponitur in aliquo priori proximè prædicabilis, ergo ante talem comparationem compositam supponitur universalitèr

IX.
Sed per simplicem.

Dico 3. Natura fit universalis Logicè per actum intellectus comparativum simplicem, seu per eum, quo apprehenditur esse in multis sine omni iudicio. Ita Scotus 1. d. 23. q. 1. n. 3. & 4. d. 1. q. 2. n. 2. & Scotistæ communiter. Probatur Conclusio: Quia non potest aliquid prædicari de pluribus, nisi intellectus apprehendat esse in pluribus, ergo non potest natura prædicari, nec signatè, nec exercitè de suis inferioribus, nisi apprehendat illam natam aptam inexistere pluribus, antecedens patet, quia si non apprehenderet esse in pluribus, non posset prædicari de pluribus: probatur consequentia, quia non esset major ratio cur intellectus prædicaret naturam humanam abstractam de Petro & Paulo, quàm de Xantho & Buccéphalo, nisi quod apprehendat illam esse in Petro & Paulo, & non in Buccéphalo & Xantho: ergo ut sic prædicetur, debet illam sic prius apprehendere, & consequenter nihil erit proximè prædicabile nisi apprehensum in illo.

Confirmatur Conclusio primò: Quia universale est unum in multis, & de multis, sed per solam comparationem natura habet esse in multis, ergo ante comparationem simplicem natura non est universalis; minor prob. Quia natura per abstractionem habet esse potius sine multis, & per prædicationem exercitam separatum à multis, & determinatum à multis, &

ad unum: ergo per solam comparationem simplicem fit universale.

Confirmatur secundò: Ex vi abstractionis natura non est magis prædicabilis de inferioribus, verbi gratià Socrate & Berka, quàm subijcibilis naturæ superiori, verbi gratià animali: sed est in differens ad utrumq; , ergo ut sit formalitèr universalis necesse habet ut comparatur ad inferiora sibi subijcibilia, & ut sit species subijcibilis, necesse est ut comparatur ad superiora quibus subijcitur. Per has probas Confirmationes sufficenter solvi possunt objectiones quæ contra hanc vel aliam superiorem conclusionem adferri possunt, Verum tamen clarioris enodationis gratià, probando non per comparationem, sed per abstractionem fieri universale, in Contra

Arguitur: Per abstractionem solam, & non per comparationem natura est una, & est in multis, ergo non per comparationem, seu simplicem, seu compositam natura fiet universalis, sed R. dist. Per abstractionem solam, & non per comparationem est natura una, & est etiam in multis eadem unitate quæ est una est etiam una in multis nego ant. alia concedo, Itaq; Natura est una per abstractionem sine multis, & in multis est per singularitates, quibus unitatem aliam natura abstracta non communicat quàm relativam quæ una natura & eadem respicit multa.

Instatur: Unitas illa relativa quæ natura respicit multa est unitas universalis per se, sed illa unitas etiam non est in multis, ergo per illam unitatem natura non est universalis; probatur consequentia, quia si natura retineret illam unitatem in inferioribus, tam homo quàm animal esset genus, & Petrus, vel Socrates species, sed hoc nequit dici, ergo sufficit ut natura sit abstracta ab inferioribus & in illis sit divisa, seu multiplex, cum non possit aliter esse una in multis. R. negando consequentiam licet enim natura animalis verbi gratià, comparata per intellectum ad inferiora non retineat denominationem, vel intentionem generis in singulis inferioribus, ac proinde nec unitatem universalis formalitèr, retinet tamen unitatem fundamentalem, quæ est proximum fundamentum universalitatis, nam secundum eandem omnino rationem quæ intellectus concipit naturam communem abstractam, prædicat illam de singulis inferioribus & concipit illà esse divisam in illis.

QUÆSTIO IX.

De Prædicatione Universalis Logici.

Quia per 2. priores Questiones universale Logicum explicui per prædicabilitatem, quæ nihil aliud est quam terminandi actuale prædicationem potentia, hinc non abs erit paulò fufius de prædicatione aliquid dicere in particulari quæstione. Pro quo igitur advertendum est, prædicationem esse actum intellectus quo aliquid de alio iudicat, ut cum dicit homo est animal, Petrus est homo, unde etiam aliquid esse prædicatum actu aliud nihil est formalitèr quàm denominatio extrinseca desumpta ab huiusmodi iudicio; Quæ prædicatio (de alia hic non est sermo, quàm de vera & affirmativa) adæquatè dividitur in formalem & identidem. *Alia est formalis, alia identidem.*
has est illa, vel quæ idem prædicatur de se ipso